

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. Possitne Deus, vt forma cum realia, vt subiecto componere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

tura diuina continentur, non autem extensue, si de contingentia physice identice sit sermo, non solum catholica, quoad negatiuum non est, sed fors haeretica: cum de fide sit essentiam, & personalitates realiter identificari formaliter metaphysice essentiae solius esse, atque in illa formaliter bonitatem & perfectionem Dei totam contineri dogmatica illi propositioni (quod tanta sit vna persona, quanta tota Trinitas est) magis consonat, vt ostendimus controuersi de Trinit. d. 7. q. 3. vbi, & rationes metaphysicas posuimus.

QVÆSTIO III.

Possine Deus, vt forma cum re alia, vt subiecto componere?

RATIONES, quibus q. 2. ostendimus Deum materia constare non posse, neque proprium accidens subiectum esse cum non posse, vt subiectum cum re vlla componere satis cuius, licet vultus quidam David Dandinus teste S. Thom. 1. p. q. 3. art. 8. Deum rerum omnium materiam esse somniauerit: an vero possit cum aliquo vt forma componere non ita clare rationibus ibi datis ostenditur: quare hic apertius monitrandum videtur.

CERTAMEN I.

Deum informare proprie, & conaturaliter rem aliam minime posse dogmaticum est.

Oppositus præfixæ veritati error Democriti, & Thalesi Milesij fuisse dicitur ab Euseb. 14. præpar. Euang. c. 6. asserentis Deum, vt rerum formam, ignem pilæ admittat, esse mundi animam. Etsi Cicero aliter illius sententiam referat, 1. de nat. Deor. Placo, & Pythagoras à Ludouico Vues in 4. de ciuit. Dei cap. 12. in eoque Stoicos plures fuisse commemorat Damascen. de hæresib. Epiphani. vero vt communem Stoicorum errorem refert 1. de hæresib. hæresi 1. August. 4. de ciuit. c. 11. & 12. pro eo errore recitat Virgilium, & alios, & lib. 7. c. 6. & 16. Varronem, & lib. 13. cap. 16. 17. & 18. Platonem, sicuti & Bernard. epist. 190. vbi ex Christianis hæreticis tamen, refert Abailardum. Primi autem ea in re hæretici fuisse Gnostici effluentes animarum substantias esse Dei naturam. Hos secuti sunt Priscillianæ, vt constat ex Concilio Tolet. 1. confel. fid. & Leone Papa 1. epist. ad Turibium, q. 3. alias 91. c. 5. & ex Augustino de hæresib. hæresi 6. & 70. Postremus autem hæc in re hæreticus quidam Almericus refertur sub Innoc. 3. teste Turcremata 4. sum. c. 35. Deum, naturam omnium rerum asserens, ac proinde omnia esse vnum: quare necessario in omnibus, quæ forma constant, Deum formam esse admittendat; etsi naturam, non pro forma acciperet, vt vere iuxta Arist. phrasim 2. physicor. c. 1. & 5. met. c. 4. & Pauli accipiebatur. Et quidem Philosophi metaphysice fortasse sunt locuti: quatenus Deum intus rebus omnibus assistentem, ac rebus omnibus principium essendi, & operandi (sicuti forma, & anima composita, & viuens est) significarent: non autem quia eas informaret credibile est: hæretici vero manifestè aberrarunt. Denique aduerter pro eo placito referri eos, qui humanitatem Verbi existentiam existeri in Christo docent, cum Thomistis Dominicanis recentioribus, & qui Deum Beatis pro specie expressa eorum sui esse defendunt. Verum id licet falsum sit, vt vidimus controuersi de Incarnat. aut sine eo, quod Deus forma creaturæ sit, præstari ab ipso posset: si-

cuti & à Dei personalitate dicitur personari, filiaque Dei humanitas Christi, quin eius sit forma.

2. Ceterum is error damnatus est à Concilio Tolentino, & Leone Papa 1. citatis locis, atque ab Innocentio 3. cap. *Damnatus* de sum. Trinit. vbi non tam hæreticus, quam insanus dicitur. Augustinus vero supra ait: *Talia dogmata fabulosissimis plena signis.* Vt autem hæc veritas opposita rationibus Theologicis, ac Philosophicis distinctius probetur. Sciendum dupliciter excogitari posse Deum esse aliarum rerum formam informantem. Nempe, vel natura sua, & conaturaliter (sicut anima corporis forma est) vel mere voluntarie, & libere; quia, licet natura sua id Deus non exigat, aut siue cuiusmodi exigentia pro libito eas valeat informare: quemadmodum, licet natura sua Deus vniri hypostatice humanitati non exigat; aut pro sua libertate vniri ipsi hypostatice posse ex mysterio Incarnationis, in qua peracta de facto Dei ad humanitatem hypostatica vnio de fide creditur. Contra primum modum informandi vt minimum definitiones procedant, procedentque huius certaminis argumenta.

3. Probatur igitur primo: quia, si conaturalis forma subiecti alicuius Deus esset, natura sua illo indigeret, neque completum ens sine illo foret, sed incompletum, atque sine eo ab ipso diuerso conaturalem statum non habens, quare & eis titulis imperfectum. Secundo quia, cum totum absolute suis partibus perfectius necessariò sit, totum, quod ex Deo, vt forma, & alio quouis subiecto constaret Deo perfectius absolute esset: quare Deus perfectissimum ens non foret. Dices totum illud esse quidem Deo solo extensue formaliter perfectius, (sicut de hoc composito Christus, sciendum nobis est respectu Dei) secus emittent, & intensiue: quo solum pacto Deus summe perfectus est. Solutionem impugnati supra q. 2. cert. 3. iuxta modum, quo exemplo alio proponebatur, & explicabatur. Nunc iuxta modum, quo recitato exemplo proponitur sic impugno. Vel enim subiectum illud, cuius forma Deus est, à Deo est, vel à se ipso: si à se ipso: Deus eriam erit, ac plures erant Dij, quod implicat: vel forma illa, quæ Deus dicitur, non esse Deum contradiçtorie dicitur. Ac rursus in Deo forma non continebitur eminenter intensiue subiecti illius, & totius ex ipso compacti perfectio, vt solutione contenditur. A sua vero forma, seu Deo esse non potest.

4. Primo: quia non libere, ne absolute Deus suo conaturali statu carere possit. Non necessario: ne Deum necessarium ad aliquid ad extra, & creatum apponendum faciamus. Secundo: quia, vt bene S. Thom. 1. p. q. 3. art. 8. forma & efficiens subiecti sui in idem physice, & realiter recidere nequeunt: id quod inductione per omnes formas notas facta euidentia physica conitatur: vnde physice etiam euident est in nulla forma contineri eminenter & intensiue posse perfectionem, & entitatem subiecti, quare neque compositi, seu totius ex vtraque resultantis. In re autem præcænti ea repugnantia metaphysice etiam monstratur: quia ideo Deus continet eminenter, & intensiue perfectionem substantiæ completæ: quia ens perfectissimum est, cui debetur concedi omnis perfectio possibilis, ac non pugnat cum aliis perfectionibus, & prædictis diuinis. Cuiusmodi hæc eminentialis continentia censetur. Atqui, nec formalis perfectio substantiæ completæ impossibilis est, nec vllam e conceptu suo dicit repugnantiam cum aliis perfectionibus, seu prædictis diuinis vt patet: ergo formaliter in Deo debet contineri.

5. Denique probatur conclusio: quia ratio formæ, licet educibilis non sit, aut, vt bene S. Thom. supra, ratio entis partialis est, in qua necessaria ratio entis in potentia includitur: cum in potentia sit, saltem, vt compleatur, ac totum constituitur: quod cum ratione entis à se, & primi, actusque purissimi omnino repugnat: ac proinde cum Deo. Exemplum illud ad Incarnationis mysterio petum nihil præstat. Etenim, licet in Christo Domino ex persona diuina, & humana natura, vera sit compositio, ex qua vnum per se, ac non per accidens resultat; aut nec diuina natura, nec persona forma in eiusmodi compositione est, adhuc arbitrarie, & obediencialiter, vt cert. 2. iam ostendimus. Vnde neque humanitatem, vt subiectum non solum educationis, sed neque compositionis

ORTEGA
In 1. part
D Via

nis pertingit. Ex quo rursus fit, humanitatem vnitam, ac proinde totum Christum ratione illius posse à Deo fieri, atque eius perfectionem eminenter, & intensiue in solo Deo contineri. Quare ad rem exemplum non est.

CERTAMEN II.

*Neque arbitrariè, & obedientialiter
Deum creati alicuius formam esse
posse monstratur.*

1. Quæ hæcenus dicta à nobis sunt, satis ostendunt: Deum nullius creati formam suapte natura, siue connaturalem esse posse. Quoniam vero plura quæ suapte ingenio, & connaturaliter rebus conuenire nequeunt, absoluta, & supernaturali potentia spectata possunt absolute eidem conuenire: ostendendum hic restat, neque hoc quidem modo, Deum rei creatæ formam, neque hanc Dei subiectum esse posse. Id quod ex datis rationibus non ita dilucide demonstrari videtur. Quinimo ex Incarnationis mysterio oppositum videtur posse non magno labore suaderi. In primis enim, licet humanitas connaturaliter, siue suapte natura, totum, non autem pars sit, alterius, vt supposito, siue in supposito vnibilis, ac proinde neque id in connaturali prouidentia sit possibile; tamen potentia eius obedientiali, absoluteque Dei potentia, & arbitrio inspectis, supernaturali prouidentia esse id totum possibile factio ipso mysterij comprobatur: in quo humanitas, & pars huius compositi *Christus* est, atque alteri, vt supposito, & in supposito vnitur; & licet creaturæ vniri suapte natura & connaturaliter Deus neque exigat, nec repositat, ac proinde neque sit connaturaliter vnibilis; tamen supernaturaliter vnibilis esse mysterium idem ostendit: ergo, licet natura sua, seu naturaliter Deus forma rei creatæ esse nequeat, supernaturaliter tamen è Dei arbitrio formam illius strictam esse non ita citim repugnabit.

2. Quinimo, siue vniri ex voluntate libera Dei humanitati, vt totum quod *Christus* est, componat ex eodem mysterio compertum est, quidnam ei deficiat, vt pars Deus sit: non facile apparet. Physice enim, & realiter totum illud essentialiter componit æque, atque humanitas, quæ pars proculdubio Christi est, qui essentia sua constat utroque. Cum tamen partis physice conceptus in compositione totius, quod ex ipsa constat, omnino constet. Confirmatur. Quia implicat vnum per se nisi ex actu, & potentia constitutum: si ergo Deo potentiam, seu subiectum esse repugnat, forma, & actus in eo composito erit. Confirmatur vterius: quia implicat vnum constitui, nisi ex perfectibili, & perfectiuo; licet autem Deus, quia summe perfectus de se per rem creatam absolute, & omnino perfectibilis esse nequeat: alit perfectiuum rei creatæ esse nihil prohibet; ac proinde neque rei creatæ formam, seu actum, quæ è conceptu suo subiecti perfectius actus est. Et quidem Deum Christi sibi vnitam humanitatem multifariam perficere concors Theologorum sententia est. Quamuis autem nequeat continentia eminentialis, & intensiua perfectionis mareria, seu subiecti, ac proinde totius ex vtraque resultantis in parte, seu forma connaturali subiecto esse; alit in non connaturali, sed voluntaria esse posse, idem etiam mysterium euincit: cum humanitatis, & vnionis hypostatice, ac proinde totius Christi, qui illis constat, perfectio eminentialiter, & intensiue in Deo vnio omnium sententia sit.

3. Cæterum, licet hæc dubiam, apparetur satis, nostram conclusionem reddant: Nihilominus infirma sunt: quare vniuersum tenendum est Deum; nec voluntariam creaturæ formam esse posse, neque ei, vt subiecto, & materię vniri, adhuc ex eius dignatione, & arbitrio. Hanc conclusionem video non satis efficaciter probari à Soario, quia forma, etiam voluntaria, vt cum materia aut subiecto de facto componat, mutari physice debet, quod Deo

repugnat. Sed enim, cum, vt de facto componat forma solum vnionem sui ad subiectum requiritur, deindeque vnio Dei ad humanitatem inuicem, strictissimamque; quia Deus intrinsece, sed solum extrinsece mutatur, quia ei vnio, licet adhæreat intime, non tamen inheret: idem etiam, si vniretur, vt forma ipsi euenturum dici posset: quin è præcisa vnione ad materiam animum rationalem intrinsece non mutari mihi probabilis longe semper fuit: cum eius vnio in materia iuxta modum recipiatur, subiectetur, & inheret: est æque, incimitate æquali, vtraque pars vicissim vnitur. Probat secundo, quia forma substantialis constituit rei essentiam, implicat autem creatam, & defectibilem essentiam increato, & indefectibili constitui. Sed, cum totum in essendo debiliore, & imperfectiori absolute censendum sit, nescio quid sit in eo absurdi. Ecce noster, animus immortalis, & spiritalis corporales nos mortales ac defectibiles constituit.

4. Conclusio ergo probanda est ex imperfectionibus, quas ratio partis essentialiter includit. Primo enim omnium consensu pars essentia sua perfectibilis per aliam partem, atque incompletum quid esse debet, enique proinde in potentia. Hæc autem omnia Deo essentia, & entitate sua nuda, ac sola perfectissimo, seu summe perfecto completo repugnant: ac proinde, neque ex suo arbitrio, & dignatione, nec solum natura sua, pars Deus esse poterit: ergo nec poterit vnquam rei cuiuspiam esse forma: cum forma necessario essentia, & entitate sua pars sit. Totum discursum confirmat Augustinus de Christi compositione agens 3. contra Maximin. c. 10. his verbis: *Christus vna persona est, gemina substantia, nec tamen Deus pars huius persona dici potest; alioquin filius Dei antequam acciperet formam serui non erat totum.* Quibus verbis non solum rationem nostram confirmat, sed & rationes, quibus conclusionis nostre veritas ex Incarnationis mysterio videbatur quassari, retundit. Scio Iustinianum Imperatorem suæ fidei edicto, & Deum, & humanitatem in Christo partes vocasse. Cum, inquit, *compositionem dicamus, necesse est, & partes in toto esse confiteri, & totum in partibus cognosci.* Et Nicetam or. 42. Nazian. 2. in Palcha 5. *proinde agnus appellasse diuinitatem, partem, quæ humanitas vnita est.* Sed verique tamen partis nomen laxè, nec rigore philosophico vsurpauit, sed solum pro componente, vt eumque, quod longe est diuersum, vt ex iam dicendis ad rationes oppositas constabit.

5. Etenim, vt controuersi de Incarnat. ostendimus Deus in Christo pars non est, licet Christus vnum quid sit, atque strictè compositum: sed sola humanitas in ea compositione pars est. Huius rationem dedimus proximè: quia de ratione partis est esse ab alio media vnione, & coniunctione perfectibilem: quare, si alterum compositionis extremum ab altero perfectibile non sit (vti Deus non est) neque pars strictè erit. Cum autem humanitas à Verbo Deo perfectibilis sit, & perfectior in Christo, pars in illo proculdubio erit: Deusque illi vnus eius perfectiuus, & actus erit, quod enti summe perfectio, & in actu non repugnat, faciliusque est, vt ex utroque vnum per se, & propriè, ac strictè compositum per se sit: cum eius actus ens in actu perfectissimum sit. Quid autem ratio perfectibilitatis seu partis, essentialiter claudat dilucide à nobis explicatum est disp. proxima. controuersi, de Deo, & Trino, & Incarnat. q. 2. art. 5. à n. 3. scilicet independentiam in sui existentia ab vnione ad aliud suæ actuali, siue possibili, quam non dicit humanitas Christi: quia licet natura, & exigentia sua, neque ab actuali, neque à possibili vnione ad aliud pendeat, ac proinde natura sua totum esse deberet; alit eius existentia dependenter ab vnione ad aliud dari à Deo potest, sique data humanitati Christi est, vti Patres, & Concilia ibi citata nos docent, dum aiunt Verbo Deo eam inexistere, atque ab eo speciatim dependere, ac sustentari: quare & pars in eo est: in quo non est pars Deus, neque esse potest: quia neque in sui existentia ab vnione ad humanitatem, aliudue creatum dependere: & quare nec totius rationem adhuc ex suo arbitrio, & dignatione amittere: quo opposita omnia prius euacuantur.

QVÆSTIO